

κανε γὰ κακό. Τό 'κανε μόνο γιά νά δοκιμάσει τήν νοημοσύνη τους και τήν έτοιμότητά τους γιατί εβρισκε αὐτές τίς ικανότητες πολύ εὐχάριστες ἐφόσον χρησιμοποιούνται μέ δικριτικότητα και τίς θεωροῦσε πολυτιμότετες γιά τή δημόσια ζωή. Ἦταν λεπτός κ' ἐντυπωσιακός ὁμιλητής, μέ ἀριστη γνώση τῶν νόμων. Εἶχε ἐπίσης ἐξαιρετική διάνοια, ἡ μνήμη του ἦταν φαινόμενο — δυ φυσικά χαρίσματα πού τά 'χε πιδ πολύ καλλιεργήσει μέ τήν προσπάθεια και τήν ἐδάσκηση.

Φαινομενικά ὁ Βασιλιάς εἶχε μεγάλη ἐμπιστοσύνη στήν κρίση του και τὸν καιρὸ τῆς ἀφιξῆς του φαινόντανε πὼς ὀλη ἡ χώρα ἐξαρτιόντανε ἀπὸ αὐτόν. Αὐτὸ ἐλάχιστα μέ ἐξέπληξε, μιᾶς και εἶχε μεταπηδήσει κατευθειάν ἀπ' τὸ πανεπιστήμιο στήν αὐλή, ὅταν βρισκόντανε στήν ἐφηβεία του ἀκόμη κ' εἶχε περάσει τήν ὑπόλοιπη ζωή του στήν δημόσια ὑπηρεσία, μαθαίνοντας τὴ σοφία ἀπὸ τὸ δύσκολο δρόμο, ὄντας δηλ. ὑποχρεωμένος νά ἀντιμετωπίζει μιᾶ μεγάλη σειρά ἀπὸ κρίσεις. Κι ὅταν κανεῖς μ' αὐτὸ τὸν τρόπο μαθαίνει κάτι, δύσκολα τὸ ξεχνάει.

Κάποτε ἔτυχε γὰ γευματίζουμε μέ τὸν Καρδιναλίῳ ἦταν ἐκεῖ κι ἓνας δικηγόρος. Ἐέχασα πὼς ἦρθε ἡ κουβέντα, ἀλλὰ μιλοῦσε μέ μεγάλο ἐνθουσιασμὸ γιά τ' αὐστηρὰ μέτρα πού εἶχανε παρθεῖ ἐνάντια στοὺς κλέφτες.

«Τοὺς κρεμάμε παντοῦ, εἶπε, εἶδα ὡς εἴκοσι μαζί σὲ μιᾶ κρεμάλα. Καὶ νά τί βρισκω ἀλλόκοτο. Ἄν σκεφτοῦμε πόσοι ἀπ' αὐτοὺς ξεπαστρεύονται ἔτσι, γιατί ἀκόμα μᾶς λυμαίνονται τόσοι ληστές;»

«Τί τὸ περίεργο βρῖσκεις σ' αὐτό;» ρώτησα—γιατί ποτέ μου δὲν δίσταζα νά μιλάω ἐλεύθερα μπροστὰ στὸν Καρδιναλίῳ. «Αὐτὴ ἡ μέθοδος μεταχείρισης στοὺς κλέφτες εἶναι και ἀδικη και κοινωνικά ἀνεπιθύμητη. Σὰν τιμωρία εἶναι πολὺ βαρειά, και σὰν ἀποτροπὴ πολὺ ἀτελέσφορη. Μιᾶ μικρὴ κλοπὴ δὲν δικαιολογεῖ τήν θανατικὴ ποινὴ και ἂν αὐτὸς θὰ εἶν' ὁ μόνος τρόπος γιά νά φᾶνε, καμία τιμωρία στὴ γῆ ἐπάνω δὲν θὰ τοὺς ἐμποδίζει νά κλέψουνε. Σὲ τούτη τήν περίπτωση σεις οἱ Ἐγγλέζοι, καθὼς και τὰ περισσότερα ἀπὸ τ'

ἀλλα ἔθνη, μὸ ξαναφέρνετε στὸ νοῦ τοὺς ἀνίκανους δάσκαλους, πὸ προτιμοῦν τὸ ξυλοφόρτωμα τῶν μαθητῶν τους, παρὰ τὴ διδαχὴ τους. Ἄντι νά ἐπιβάλλετε ἐτούτες τίς ἀπαίσεις ποινές, θὰ ἦταν ἀποτελεσματικότερο νά δίνετε στὸν κόσμιο τὰ λίγα μέσα πού τοῦ χρειάζονται γιά νά ζήσει, ἔτσι πὸ νά μὴν ἔρχεται κανεῖς στήν τρομερὴ ἀνάγκη νά γίνει πρῶτα κλέφτης κι ὕστερα πτώμα».

«Ἄλλὰ ἤδη ὑπάρχει ἐπαρκὴς πρόνοια γι' αὐτό», ἀπάντησε ὁ δικηγόρος. «Τόσα ἐπαγγέλματα ὑπάρχουν γιά νά κάνουν. Ἡ γῆ πάντα ἔχει δουλειά. Μποροῦν νά ζήσουν εὐκολα μιᾶ τίμια ζωή, ἐὰν τὸ θέλουν, μὰ ἐσκεμμένα προτιμοῦνε τὴν παρανομία».

«Δὲν μπορεῖς ν' ἀνταπεξέελθεις στὸ πρόβλημα ἔτσι, εἶπα. Ἄς ἀγνοήσουμε, γιά χάρη τῆς συζήτησης, τὴν περίπτωση τοῦ ἀνίκανου στρατιώτη, πὸ ἔχασε τὸ πόδι του, στήν ὑπηρεσία τοῦ Βασιλιᾶ και τῆς Πατρίδας, εἶτε στὴ χώρα του εἶτε στὸ ἐξωτερικὸ — ἴσως σ' ἐκείνη τὴν μάχη μέ τοὺς ἐπαναστάτες τῆς Κορνουάλης, ἡ ἴσως στὶς μάχες τῆς Γαλλίας, πὸ εἶναι πρόσφατες. Ὅταν γυρίσει σπίτι του, βρῖσκει πὼς εἶναι φυσικά ἀνίκανος νά ἐξασκήσει τὸ ἐπάγγελμα πὸ ἔκανε και πάρα πολὺ μεγάλος νά μάθει ἓνα καινούργιο. Ἄλλ' ὅπως εἶπα, ἂς παρακάμψουμε ἐτούτη τὴν περίπτωση και τοῦτο γιά τὸ λόγο ὅτι ὁ πόλεμος εἶν' ἓνα παροδικὸ φαινόμενο. Ἄς περριοστοῦμε στήν καθημερινὴν ζωή».

Λοιπὸν, πρῶτ' ἀπ' ὀλα ὑπάρχουν ἓνα σωρὸ εὐγενεῖς πὸ ζοῦνε σὰν κηφήνες ἀπ' τὴν δουλειὰ τῶν ἄλλων, μ' ἄλλα λόγια ἀπ' τοὺς ἐνοικιαστές τους, και συνεχίζουν νά τοὺς πίνουνε τὸ αἶμα μέ τὸ νά τοὺς ἀνεβάζουνε τὰ νοίκια κάθε λίγο. Γιατί ἐτούτη εἶναι ἡ μοναδικὴ ἰδέα πὸ ἔχουνε ἀπὸ πρακτικὴ οἰκονομία — ἀλλοιῶς τὸ γρηγορότερο θὰ πέθαιναν ἀπὸ ἀσιτία. Ἄλλὰ μὴ ὄντας εὐχαρισθημένοι ἀπ' τὸ νά μένουνε οἱ ἴδιοι μέ τὰ χέρια σταυρωμένα, μαζεῦουν γύρω τους ἀμέτρητους τὸ ἴδιο ἀκαμάτηδες ἀκολούθους, πὸ δὲν διδάχτηκαν ποτὲ κανένα τρόπο νά βγάδουν τὸ ψωμί τους.

Μόλις πεθαίνει ὁ κύριός τους, ἡ και οἱ ἴδιοι πέσουν ἀρρωστοὶ στὸ κρεβάτι, ἀμέσως ἐπιδίδονται στὴ λεηλα-

δοξος γενάρχης, θά ἔχουν πάντα ἀρκετά για νά φα̃νε και ἀρκετά για νά εἶν' εὐτυχημένοι. Κι ἀκόμα κι αὐτοὶ ποὺ εἶναι πολὺ γέροι για νά ἐργαστοῦν, ἀπολαμβάνουνε τὰ ἴδια ἀγαθὰ μὲ τοὺς ἐργαζομένους.

Τώρα, θά τολμήσει κανεὶς νά συγκρίνει αὐτὲς τίς ὑπέροχες ρυθμίσεις στὴν Οὐτοπία μὲ τὴν «δικαιοσύνη», καθὼς τὴν λένε, τῶν ἄλλων χωρῶν; — ποὺ νά μὲ πάρει ὁ διάβολος ἂν διακρίνω και τὸ παραμικρὸ ἴχνος δικαιοσύνης ἢ τιμότητος! Γιατὶ τί εἶδους δικαιοσύνη τὴ λένε αὐτὴ; Ἄριστοκράτες, χρυσοχόοι και τοκογλύφοι, ποὺ εἶτε δὲν ἐργάζονται καθόλου, ἢ κάνουν ἐργασία ποὺ δὲν εἶναι ἀπαραίτητη, ἀμοιβονται για τὴν τεμπελιά τους ἢ για τίς ἀχρηστες δραστηριότητές τους μὲ μιὰ λαμπρὴ και πολυτελὴ ζωὴ. Μὰ οἱ ἐργάτες, οἱ ἀμαξάδες, οἱ ξυλουργοὶ και οἱ γεωργοί, ποὺ πάντοτε δουλεύουν σὰν τὰ ζεμένα ἄλογα, σὲ ἐργασίες τόσο ἀπαραίτητες ποὺ, ἂν σ τ α μ α τ ἦ σ ο υ ν νά ἐργάζονται, θά φέρουν τὴ χώρα τους σὲ νεκρὸ σημεῖο μέσα σὲ δώδεκα μῆνες — τί ἀπολαμβάνουν; Ἡ ἀναφαγία κ' ἢ κακομοιριά τους εἶναι τόση, ποὺ θά ἴτανε σὲ καλύτερη σχεδὸν θέση ἂν ἦ τ α ν ε ζεμένα ἄλογα. Τότε τουλάχιστο δὲν θά δουλεύανε τόσο πολλὰς ὥρες, ἢ τροφὴ τους δὲν θά ἴτανε πολὺ χειρότερη, θά τὸ γλεντούσανε περισσότερο, και δὲν θά ἀνησυχούσανε για τὸ μέλλον. Ὅπως εἶναι τὰ πράγματα, δὲν ρέθουν μονάχα μὲ τὸ νά μὴν ἀμείβονται για τὴ σκληρὴ δουλειὰ ποὺ κάνουν, μὰ ἀνησυχοῦν ἀκόμα μέχρι θανάτου μὲ τὴν ἔγνοια τῆς φτώχειας, ποὺ θά τοὺς χτυπήσει στὰ γερατεῖα — μιὰς και τὰ μεροκάματά τους δὲν φτάνουν οὔτε για τὰ ἔξοδα μιᾶς μέρας, ἄσε ποὺ δὲν μποροῦν νά θάλουν τίποτα στὴν μπάντα για τὰ γερατεῖα τους.

Μπορεῖτε νά διακρίνετε καθόλου δικαιοσύνη ἢ εὐγνωμοσύνη σ' ἓνα κοινωνικὸ σύστημα ποὺ κατασπαταλάει τόσο μεγάλες ἀμοιβὲς στοὺς «εὐγενεῖς», στοὺς «χρυσοχόους» κ.τ.τ., ποὺ εἶτε εἶναι δλοκληρωτικὰ μὴ παραγωγικοὶ ἢ ἀπλᾶ παράγουν τὰ μέσα πολυτέλειας και καλοπερασιάς, μὰ δὲν εἶναι τὸ ἴδιο εὐγενικὸ στίς προμήθειες ποὺ δίνει στοὺς γεωργούς, τοὺς ἀνθρακωρῶχους, τοὺς ἐργάτες, τοὺς καραγωγεῖς ἢ τοὺς

ξυλουργούς, ποὺ χωρὶς αὐτοὺς δὲν θά μπορούσε νά ὑπάρξει κοινωνία; Και ἢ ἀποκορύφωση τῆς ἀγνωμοσύνης ἔρχεται δταν γεράσουν και ἀρρωστήσουν και εἶναι ἐντελῶς ἄποροι. Ἄφου τοὺς ἐκμεταλλεῖ στὰ καλύτερα χρόνια τῆς ζωῆς τους, ἢ κοινωνία ξεχνάει τώρα ὅλες τίς ἀγρυπνες ὥρες ποὺ πρόσφεραν στὴν ὑπηρεσία της και τοὺς ξεπληρώνει ὅλη τὴ ζωτικὴ ἐργασία ποὺ τῆς πρόσφεραν, ἀφήνοντάς τους νά πεθάνουν στὴ φτώχεια. Κ' ἐπιπλέον, οἱ σαθρὲς ἀποδοχὲς τῶν φτωχῶν καθημερινὰ ἐξανεμίζονται ἀπὸ τοὺς πλούσιους, ὄχι μόνο μὲ τίς προσωπικὲς τους ἀτιμίες, μὰ και μὲ δημόσια νομικὴ κατοχύρωση. Λὲς και δὲν ἦταν κίβλας ἄδικο πὼς αὐτὸς ποὺ προσφέρει τὰ περισσότερα στὴν κοινωνία νά παίρνει τὰ λιγότερα, τὸ κάνουν ἀκόμα χειρότερο, και μετὰ τὰ κανονίζουν ἔτσι ὥστε ἢ ἀδικία νά χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸ νόμο σὰν δικαιοσύνη.

Στ' ἀλήθεια, δταν σκέφτομαι ὅποιοδήποτε κοινωνικὸ σύστημα ποὺ ὑπάρχει στὴν ἐποχὴ μας, δὲν μπορῶ, μὰ τὸ Θεό, νά τὸ δω ἀλλιῶς παρὰ σὰν συνωμοσία τῶν πλούσιων νά ἐξυπηρετήσουν τὰ συμφέροντά τους μὲ τὸ πρόσχημα πὼς ὀργανώνουν τὴν κοινωνία, φάχουν και βρίσκουν κάθε εἶδους τεχνάσματα και ἀπατεωνιές, πρῶτα για νά διατηρήσουν τὰ ἄνομα κέρδη τους, και μετὰ για νά ἐκμεταλλεῦτον τοὺς φτωχοὺς ἀγοράζοντας τὴ δουλειὰ τους ὅσο πιὸ φτηνὰ γίνεται. Μόλις οἱ πλούσιοι ἀποφασίσουν πὼς αὐτὰ τὰ τεχνάσματα κ' οἱ ἀπατεωνιές πρέπει ἐπίσημα ν' ἀναγνωριστοῦν ἀπὸ τὴν κοινωνία — ποὺ περιέχει τόσο τοὺς φτωχοὺς ὅσο και τοὺς πλούσιους — ἀμέσως αὐτὰ ἀποκτοῦν τὴ δύναμη νόμου. Ἔτσι μιὰ ἀδίσταχτη μειοψηφία, ὀδηγημένη ἀπὸ τὴν ἀκόρεστη λαίμαργία της μονοπωλεῖ αὐτὰ ποὺ θά ἦταν ἀρκετὰ νά καλύπτοῦν τίς ἐλλείψεις ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Κι ὅμως κι αὐτοὶ ἀκόμα πόσο εὐτυχημένοι θά ἦτανε στὴν Οὐτοπία! Ἐκεῖ, μὲ τὴν ταυτόχρονη κατάργηση τοῦ χρήματος και τοῦ πάθους για τὸ χρῆμα, πόσα κοινωνικὰ προβλήματα λύθηκαν πόσα ἐγκλήματα ξεριζώθηκαν! Γιατὶ πρόδηλα ἢ κατάργηση τοῦ χρήματος σημαίνει τὴν κατάργηση ὅλων αὐτῶν τῶν τύπων ἐγκληματικῆς συμπεριφορᾶς ποὺ οἱ καθημερινὲς τιμω-

2.7. Θα δείτε, αγαπητοί μου φίλοι, πώς απ' τις μέρες
ἐκείνου τοῦ βασιλιᾶ ἓνα ἔργο του μονάχα ξεχωρίζει. Πρόκει-
ται γιά τή θεμελίωση καί τή διαρύθμιση ἑνός κολλεγίου ἢ
μιᾶς ἀδελφότητας πού ὀνομάζουμε «Οἶκο τοῦ Σολομώντα».
Σᾶς τό λέω ἀποτελεῖ, καθώς πιστεύουμε, τό θαυμαστότερο
ἴδρυμα πάνω στόν κόσμο, τόν ἄσβεστο φάρο τῆς χώρας μας.

Προορίζεται για την παρατήρηση και έρευνα των έργων και δημιουργημάτων του Θεού. Μερικοί νομίζουν πώς χρωστάει τ' όνομά του στον ιδρυτή με μικρή παραφθορά. Γι' αυτό και πρέπει να λέγεται «Οἶκος του Σολαμόνα». Τά αυθεντικά μας όμως αρχεῖα ἔτσι τό γράφουν, ὅπως χρησιμοποιεῖται και σήμερα. Γι' αυτό νομίζω πώς παράγεται ἀπό τό ὄνομα ἐκείνου τοῦ βασιλιᾶ τῶν Ἑβραίων²¹ πού σέ μάς εἶναι ξακουστός και σέ σᾶς ἄγνωστος. Κατέχουμε μάλιστα ὀρισμένα μέρη ἀπό τό ἔργο του πού τά ψάχνετε. Ἐννοῶ τή «Φυσική Ἱστορία» πού ἀναφέρεται κυρίως στους φυτικούς ὀργανισμούς (ἀπό τόν κέδρο τοῦ Λιβάνου ὡς τόν ὕσσωπο πού φυτρώνει στους τοίχους) και σ' ὅσα ἔχουν ζωή και κινούνται. Αὐτή ἡ σκέψη περνάει ἀπ' τό μυαλό μου: ὁ βασιλιάς μας πού σέ πολλά σημεῖα φαίνεται να ταιριάζει με τό βασιλιά τῶν Ἑβραίων (πού ἔζησε πολλά χρόνια νωρίτερα) τόν τίμησε βάζοντας τ' ὄνομά του στον Οἶκο. Καταλήγω περισσότερο σ' αὐτήν τήν ἀποψη καθόσο βρίσκω σ' ὅλες τίς ἀρχαῖες μαρτυρίες ἢ ἀδελφότητα αὐτή πότε «Οἶκος τοῦ Σολομώντα» να ὀνομάζεται και πότε «Κολλέγιο τῶν ἔργων τοῦ Ἐξαήμερου». Εἶμαι πεπεισμένος πώς ἐκεῖνος ὁ ὀνομαστός βασιλιάς μας διδάχτηκε ἀπ' τούς Ἑβραίους πώς ὁ Θεός ἐπλασε αὐτόν τόν κόσμο κι ὅλα ὅσα ζοῦν πάνω του μέσα σ' ἔξι μέρες. Ἐχτισε λοιπόν αὐτό τό ἴδρυμα για τήν έρευνα και ἀνακάλυψη τῆς ἀληθινῆς και ἐσωτερικῆς οὐσίας ὅλων τῶν πραγμάτων²² για να δοξάζεται ὁ δημιουργός Θεός κι ὄχι τά δημιουργήματά του. Κι ὁ ἄνθρωπος ὅμως για να θερίζει ἀφθονους καρπούς ὅταν τά χρησιμοποιεῖ. Ἐτσι ἔδωσε και δεύτερο ὄνομα στην ἀδελφότητα: «Κολλέγιο τῶν ἔργων τοῦ Ἐξαήμερου». Πραγματικά —για να ξανάρθουμε στό θέμα μας— ἀπαγορεύοντας ὁ βασιλιάς μας να ταξιδεύουν ὅλοι οἱ ὑπήκοοι, ἔρισε κι αὐτήν ἀκόμα τή διάταξη: κάθε δώδεκα χρόνια να στέλνονται δυό καράβια σ' ὅλα τά μέρη τῆς γῆς. Μ' αὐτά να ταξιδεύουν και τρεῖς ἄντρες ἀπό τήν ἀδελφότητα τοῦ «Οἴκου τοῦ Σολομώντα». Με τήν ὑποχρέωση να πληροφορηθοῦν για τά πράγματα και τήν κατάσταση τῶν χωρῶν πού

θα ἐπισκέπτονται. Καί ιδιαίτερα για τίς ἐπιστῆμες, τίς τέχνες, τίς μηχανές και τίς ἐφευρέσεις τῆς οἰκουμένης. Ἐπιστρέφοντας δηλ. να φέρουν βιβλία, ἐργαλεῖα και δείγματα κάθε λογῆς. Τά καράβια —ἀφοῦ ἀποβιβάστοῦν οἱ ἀδελφοί— να ξαναγυρνοῦν πίσω. Οἱ ἀδελφοί πάλι, ὥσπου να ῥθει καινούργια ἀποστολή, να παραμένουν στό ἐξωτερικό. Τά καράβια βέβαια να φορτώνουν πολλά τρόφιμα και να ῥχουν ἀφθονα χρήματα για να μποροῦν οἱ ἀδελφοί ν' ἀγοράζουν αὐτά τά πράγματα. Κι ἄν χρειαστεῖ, να ἀκριβοπληρώνουν τούς ἀνάλογους προμηθευτές. Δέν μπορῶ βέβαια να σᾶς ἀποκαλύψω με ποιόν τρόπο ἔχουν ἐκπαιδευτεῖ οἱ ναυτικοί μας για να μή γνωρίζονται στα λιμάνια πού ἀγκυροβολοῦν. Οὔτε πῶς κρύβονται με ξενικά ὀνόματα στις χῶρες πού ἐπισκέπτονται. Οὔτε σέ ποιούς τόπους ταξιδεύουμε ἢ σέ ποιούς καινούργιους προβλέπεται να ταξιδέψουμε. Ἡ κάθε ἄλλο θέμα πού ἀναφέρεται στην πρακτική πλευρά τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν. Αὐτό σίγουρα δέν ἀνήκει και στην ἐρώτησή σας. Ὅμως βλέπετε πιά πώς ἡ ἐμπορική μας ἐπικοινωνία δέν ἀποσκοπεῖ στό χρυσό, στό ἀσήμι, στις πολύτιμες πέτρες, στό μεταξι ἢ στ' ἀρώματα, ἢ σέ ἄλλο περιζήτητο πράγμα. Σκοπεύουμε πάντα στην πρώτη δημιουργία τοῦ Θεοῦ, τό φῶς. Τό φῶς²³, λέω, πού ξεπετιέται σέ κάθε μέρος τῆς γῆς και τό ζωογονεῖ». Εἶπε αὐτά και σῶπασε. Καί μεῖς βουβαθήκαμε για λίγο. Ἐαφνιαστήκαμε ἀκούγοντας τόσο θαυμαστά πράγματα μέσα σέ μιᾶ πιθανή παρουσίαση. Ἐκεῖνος βέβαια παρατήρησε πώς μάς ἀπασχολοῦν ὅλες οἱ δυνατές σκέψεις χωρίς να μποροῦμε να τίς ἐκφράσουμε. Σταμάτησε ἔξυπνα τήν ἱστορήσή του με ἐρωτήσεις γύρω ἀπό τό ταξίδι μας και τίς φορτοῦνες. Στό τέλος εἶπε πώς θά κάναμε καλά, ἄν ἀποφασίζαμε ὅλοι μαζί για τό διάστημα τῆς παραμονῆς μας και για τίς προθέσεις μας. Μᾶς συμβούλεψε μάλιστα να μή μάς πιάσει ντροπή. Ὅσοι καιρός νομίζαμε ὅτι θά μάς χρειαστεῖ, θά μποροῦσε εὐκολα να μάς τόν προσφέρει. Σ' αὐτά του τά λόγια σηκωθήκαμε ὅλοι ὄρθιοι κι ἀρχίσαμε να φιλοῦμε εὐλαβικά τήν ἄκρη ἀπό τή γούνα του. Ἐκεῖνος ὅμως